

KEHITTYVÄ KUNTA ON
ELINVOIMAINEN KUNTA

**KUNTA- JA ALUEVAALIT 2025:
ERIKOISKAUPAN LIITON
EHDOTUKSET
KUNTAVAALIKAUDELLE 2025–2029**

SISÄLTÖ

02

ELÄVÄ KAUPUNKI TARVITSEE
ERIKOISKAUPPAA

03

KAUPUNKIEN KESKUSTAT
KUNTOON

05

HYVÄ SAAVUTETTAVUUS ON
KAIKKIEN ETU

06

SUJUVA KAAVOITUS
MAHDOLLISTAA KUNNAN
KEHITYKSEN

08

JULKISET HANKINNAT
HALLITTAVAN KOKOISIKSI

11

VASTUULLISUUS OSAKSI
KUNNAN JA KAUPAN ARKEA

ELÄVÄ KAUPUNKI TARVITSEE ERIKOISKAUPPAA

Suomalaiset kunnat ja kaupungit asettavat suuria toiveita kaupan alalle. Kaupan toivotaan tuovan elinvoimaa, ihmisiä ja työpaikkoja tyhjeneviin keskustoihin. Samalla kunnissa eri puolilla Suomea on tehty päätöksiä, mitkä heikentävät kaupan yritysten edellytyksiä toimia ja palvella kuntalaisia. Erikoiskaupan yrityksistä erityisesti muotikaupat, kirjakaupat ja terveystuotekaupat sijaitsevat usein kaupunkien keskustoissa tai kauppakeskuksissa. Rautakaupat, kodintekniikkakaupat ja urheilukaupat sijoittuvat kauemmas keskustoista.

Monin paikoin uusien liikepaikkojen käyttöönotto on hankalaa kankean kaavoitus- ja lupaprosessin myötä. Asiakasvirtojen ohjaaminen kaupunkikeskustoista taajaman laitamiin marketteihin ja kauppakeskittyymiin vaikeuttaa keskustojen kivijalkakauppojen toimintaa. Samaan aikaan ostovoiman heikentyminen, kuluttajien alhainen luottamus, kansainväliset verkkokaupat ja kulutustottumusten muutokset aiheuttavat harmaita hiuksia kauppiaille.

Kuntien elinvoimaisuuden vahvistamiseksi tarvitaan toimia toiveiden sijaan. Kuntatason haasteet ja todellisuudet poikkeavat kuitenkin merkittävästi toisistaan eri puolella Suomea. Kasvukeskuksissa on omat haasteensa ja muuttotappiokunnissa omansa. Tarvitaan vahvaan paikallistuntemukseen perustuvia paikallisia päätöksiä elinvoimaisuuden kehittämiseksi.

Tässä ohjelmassa esitetään erikoiskaupan näkökulmasta viisi keskeistä teemaa, joihin jokaisessa kunnassa on syytä kiinnittää huomiota. Nämä teemat ovat *keskustojen elävöittäminen, saavutettavuuden parantaminen, kaavoitus- ja lupa-asioiden sujuvoittaminen, julkisten hankintojen järkevöittäminen sekä ympäristön ja vastuullisuuden huomioiminen.*

Ensisijaista kaikessa toiminnassa on yhteistyö kunnan ja elinkeinoelämän välillä. Erikoiskaupan liitto peräänkuuluttaa yhteistyön lisäämistä kaikilla tasoilla. Paikallisia yrityksiä on syytä kuunnella kaikissa kehityshankkeissa aidossa vuorovaikutuksen hengessä.

Kaupunkien keskustat kuntoon

Erikoiskaupan yrityksistä monet toimivat kaupunkien ja kuntien keskustoissa. Kuntalaiset myös toivovat, että keskustoista löytyy kivijalkakauppoja, joissa on mahdollisuus saada asiantuntevaa palvelua paikan päällä. Kaupan alan yritykset kamppailevat kuitenkin kohonneiden kustannusten ja pienenevien asiakasvirtojen kanssa. Kivijalkakaupan toimintaedellytysten vahvistaminen vaatii monenlaisia keinoja, joista hyvä saavutettavuus ja keskusta-alueiden houkuttelevuus ovat avainasemassa.

Elävä kaupunkikeskusta syntyy monipuolisesta palveluvalikoimasta. Tarvitaan kiinnostavia kulttuuri- ja viihdepalveluita, hyviä ravintolapalveluita ja kaupan alan palveluita. Toisiaan täydentävä palveluvalikoima saa ihmiset liikkeelle. Viihtyisä ympäristö saa ihmiset viettämään keskustassa aikaa ja kohtaamaan toisia ihmisiä.

Kaupan yritykset menestyvät siellä missä on ihmisiä. Keskustoihin voidaan houkutella ihmisiä muun muassa erilaisilla

tapahtumilla ja tempauksilla. Pop-up -myymälät keskeisillä paikoilla tarjoavat paikallisille yrityksille mahdollisuuksia lisätä tunnettuutta ja myyntiä. Yritysten kanssa yhteistyössä järjestettävät iltakauppataapahtumat ovat olleet suosittuja eri puolella Suomea.

Markkinointiin kannattaa nähdä vaivaa keskustan houkuttelevuuden lisäämiseksi. Niin ikään matkailun edistämiseen on syytä panostaa.

Tällä hetkellä vuokratasot ovat erittäin korkeat monille Suomessa toimiville erikoiskaupan yrityksille sekä kauppakeskuksissa että kaupunkien keskustojen kivijalkaliikkeissä. Kaupunkien olisi syytä harkita kohtuuhintaisten vuokrien tarjoamista omistamissaan kiinteistöissä, mikä voisi edistää keskusta-alueiden elinvoimaisuutta. Näin tyhjiin liiketilojen sijaan keskustoihin saataisiin elinkelpoisia erikoisliikkeitä ja muita palveluita, mikä vahvistaisi alueiden vetovoimaa ja monipuolistaisi tarjontaa.

Toimenpiteitä:

1

Lisätään yhteistyötä kunnan, järjestöjen ja palveluita tarjoavien yritysten välillä ja kuullaan yritysten näkemyksiä kaikissa niiden toimintaa koskevissa hankkeissa.

2

Otetaan tyhjiä liiketiloja hyötykäyttöön ja tarjotaan yrityksille mahdollisuuksia perustaa pop-up-myyvälöitä keskeisille paikoille.

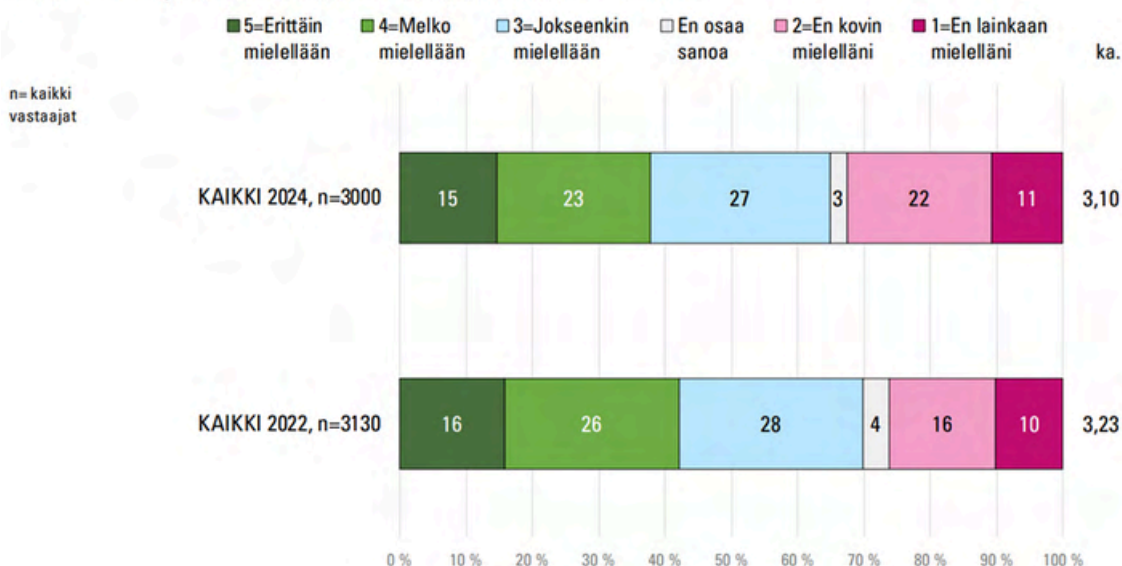
3

Järjestetään kauppaa ja palveluita tukevia tapahtumia, jotka houkuttelevat ihmisiä keskustoihin ja samalla tutustumaan paikallisten yritysten palveluvalikoimiin.

4

Lasketaan vuokratasoa kunnan omistamissa liikekiinteistöissä. Näin saadaan myös kunnalle vuokratuloja tyhjiä tilojen sijaan.

Käytkö yleensä mielelläsi kaupunkien keskustassa asioimassa (esimerkiksi syömässä ravintolassa, asioimassa kaupoissa, katsomassa elokuvia, vierailemassa museossa)?

Kuva 1: Kuluttajien näkemys keskustassa asioimiseen. Lähde: Erikoiskaupan liiton ostopolkututkimus 2024.

Hyvä saavutettavuus on kaikkien etu

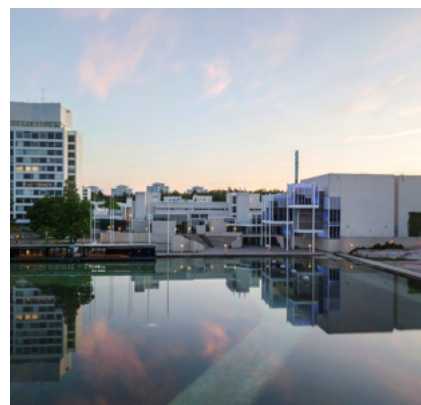
Kaupan yrityksille on tärkeää, että asiakkaat pääsevät asioimaan sujuvasti myymälöissä, sijaitsevat ne sitten keskustoissa, kauppakeskuksissa tai muissa kaupan keskittymissä. Hyvien liikenneyhteyksien ja sujuvan liikenteen lisäksi tarvitaan riittävästi pysäköintimahdollisuuksia lähelle kauppiaita. Tarvitaan myös toimivia joukkoliikenteen palveluita, kunnan koko ja kuntalaisten tarpeet huomioiden.

Pysäköinti on monimuotoinen haaste mikä näyttäytyy hyvin eri tavoin eri kaupungeissa. Tarvitaan paikallisesti toimivia ratkaisuja. Yrityksiä ja kuntalaisia tulee kuulla siitä,

mitkä ovat kullakin paikkakunnalla sopivia ratkaisuja. Kaupan kannalta tärkeää on, että riittävästi pysäköintitilaa on saatavilla ja että pysäköinti on kohtuuhintaista.

Liikennettä koskevat päätökset pitää olla ennustettavia ja johdonmukaisia, jotta palveluyritykset pystyvät ennakoimaan toimintaansa. Esimerkiksi tietöistä ja muista pidemmistä poikkeuksista ei useinkaan anneta riittävästi tietoa etukäteen.

Erikoiskaupan myymälän perustaminen on yritykselle iso investointi. On tärkeää, että yrittäjät pystyvät arvioimaan, miten kauppapaikka vetää asiakkaita pidemmällä tähtäimellä.

Yksi hyvä tapa kehittää alueen kauppaa ja palveluita on perustaa selkeitä retail-alueita, jotka on helppo saavuttaa niin yksityisautoilla kuin julkisella liikenteellä. Tällä hetkellä julkisen liikenteen linjasuunnittelussa painotetaan asukkaita. Julkista liikennettä kehittäessä pitäisi huomioida, miten asukkaat pääsevät julkisilla kulkuvälineillä keskustan lisäksi alueille missä on tai minne suunnitellaan kaupan keskittymiä.

Suurempien kauppojen tai kauppakeskittymien löytäminen vaatii selkeää tienvarsiviitoitusta, jotta asiakkaiden on helppo löytää palveluiden pariin.

Kaikessa päätöksenteossa tarvitaan ennakoitavuutta ja niiden toteuttamisessa päämäärätietoisuutta. Monien pienten hankkeiden sijaan tarvitaan pitkäjänteistä ja suunnitelmallista toimintaa.

Toimenpiteitä:

- 5 Panostetaan teiden ja katujen ylläpitoon sekä kauppapaikkojen saavutettavuuteen. Käynnistetään liikennehankkeita, jotka sujuvoittavat liikkumista.
- 6 Kohtuullistetaan pysäköinnin hintatasoa ja säilytetään riittävästi pysäköintitilaa alueille, joilla sijaitsee kaupan alan yrityksiä.
- 7 Parannetaan keskustojen ja kauppakeskittymien saavutettavuutta hyvillä julkisilla yhteyksillä.
- 8 Otetaan käyttöön erilaisia kokeiluja muun muassa maksuttomasta pysäköinnistä tiettyinä aikoina.

Sujuva kaavoitus mahdollistaa kunnan kehityksen

Erikoiskaupan yritykset kamppailevat monilla paikkakunnilla hitaan päätöksenteon ja lupaprosessien kanssa.

Kuntien poukkoileva toiminta ei helpota päätöstä myymälän perustamisesta. Tarvitaan johdonmukaisuutta päätöksentekoon ja nopeutta päätöksien toimeenpanoon.

Kaupan tulee pystyä sijoittumaan sinne missä on ihmisiä ja ihmisiä kannattaa houkutella asumaan alueille, joissa on jo olemassa olevia palveluita. Kaupan suuryksiköitä tulee pystyä sijoittamaan muuallekin kuin keskusta-alueille.

Kaupunkikeskustojen vetovoiman ja elinvoimaisuuden lisäämiseksi on tärkeää kaavoittaa keskusta-alueille nykyistä enemmän asuntoja. Työpaikat keskusta-alueella lisäävät niin ikään kaupan palveluiden kysyntää.

Merkittävä ongelma yritysten

näkökulmasta on kuntien ja muiden viranomaisten valvontatoiminnan ristiriitaiset ja alueellisesti eroavat tulkinnat.

Kuntatasolla vaihtelevuutta on esimerkiksi kauppojen rakentamisen laatuvaatimuksissa ja rakennuslupien käsittelyssä. Vaihtelevuuden lisäksi valvontaviranomaisten epäselviä ohjeistuksia on koettu ongelmalliseksi. Valvontatoimintaan tarvitaan joustavuutta ja yhtenäisiä tulkintoja koko maassa, jotta yritykset pystyvät kehittämään toimintaansa järkevästi. Samat säännöt pitää päteä riippumatta siitä, sijaitseeko yritys Helsingissä vai Utsjoella.

Toimenpiteitä:

9

Kaavoitetaan keskustoihin lisää asuntoja elävän kaupunkiympäristön aikaansaamiseksi.

10

Mahdollistetaan tyhjen liiketilojen ja toimistotilojen muuttaminen joustavasti toiseen käyttötarkoitukseen.

11

Turvataan riittävät resurssit kaavoitukseen ja lupakäsittelyyn, käsittelyaikataulujen kohtuullistamiseksi.

Julkiset hankinnat hallittavan kokoisiksi

Kuntien hankintojen keskittäminen paisuttaa hankintakokonaisuuksia, mikä johtaa siihen, ettei pienemmillä yrityksillä ole mahdollisuutta järkevällä tavalla osallistua tarjouskilpailuihin. Esimerkiksi kirjakauppojen osalta laajennettu oppivelvollisuus on johtanut oppikirjojen kysynnän romahtamiseen kirjakaupoissa. Kuntien keskittäessä toisen asteen oppikirjojen hankinnat tukkukaupoille, jäävät kirjakaupat hankintaketjun ulkopuolelle. Muutos johtaa yhä harvenevaan kirjakauppaverkostoon. Muutos tulee vaikuttamaan näin ollen myös yleisen kirjallisuuden saatavuuteen ja myyntiin.

Julkisissa hankinnoissa käytetään usein kriteereitä, jotka ovat epätarkoituksenmukaisia kyseisen hankinnan kannalta. Tarjoukseen osallistuvilta yrityksiltä vaaditaan myös yksityiskohtaista tietoa

asioista, joilla ei ole merkitystä hankinnan kannalta. Raskas tarjousprosessi karkottaa usein pienempiä yrityksiä osallistumaan tarjouskilpailuun.

Kaupan eri toimialoilla toimivista yrityksistä esimerkiksi aiemmin mainittujen kirjakauppojen lisäksi työpaikkatarvikkeita tarjoavat yritykset sekä sote-palveluita tarjoavat pk-yritykset ovat jääneet isompien toimijoiden sekä julkisomisteisten yhtiöiden jalkoihin julkisissa hankinnoissa.

Mikäli hankinnat tehdään järkevässä mittakaavassa, on paikallisilla yrityksillä usein parhaat edellytykset tarjota asiantuntevaa palvelua sekä toimittaa tuotteita ja palveluita esimerkiksi alueen kouluille ja hyvinvointialueelle.

Toimenpiteitä:

12

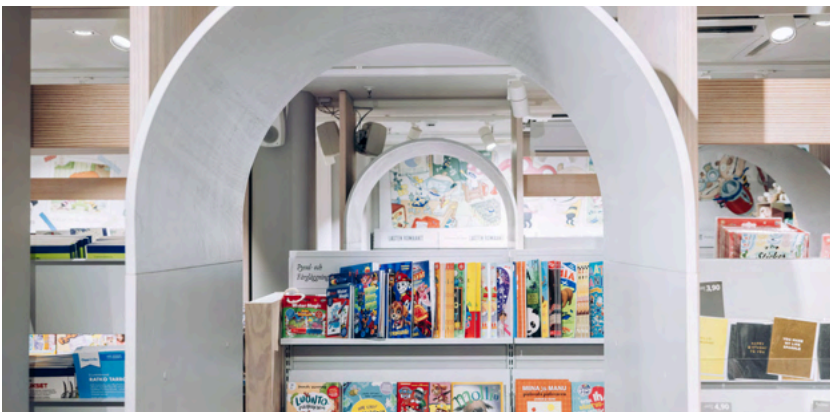
Pilkotaan kuntien ja hyvinvointialueiden hankinnat mahdollisimman pieniin kokonaisuuksiin, jotta paikalliset pk-yritykset voivat osallistua tarjouskilpailuihin.

13

Asetetaan hankinnan kriteerit niin, että ne ovat kohtuulliset pk-yrityksille ja paikallisille yrityksille. Kriteerit tulee asettaa niin, että ne voidaan järkevästi osoittaa ja täyttää. Kriteereitä määriteltessä tulee miettiä tarkoin ovatko ne juuri kyseiseen hankintaan relevantteja.

14

Lisätään viestintää ja alueellista vuoropuhelua alueen yritysten kanssa julkisista hankinnoista. Parannetaan hankintaneuvontaa yrityksille ja julkisia hankintoja tekeville toimijoille.

Vastuullisuus osaksi kunnan ja kaupan arkea

Vastuullisuutta ja kestäväää kehitystä voidaan edistää eri tavoin: paikallisen elinkeinon kehittämisessä, ympäristövaikutusten vähentämisessä sekä sosiaalisten ja taloudellisten vastuukysymysten huomioimisessa.

Kunnallisessa päätöksenteossa voidaan edistää paikallista taloutta tukemalla erikoiskauppaa, joka tarjoaa vastuullisesti tuotettuja tuotteita. Tällä voidaan vähentää tarvetta tuoda kaukaa valmistettuja tavaroita, mikä pienentää hiilijalanjälkeä.

Kaupan yritysten mahdollisuuksia osallistua kierrätykseen ja jätehuollon parantamiseen tulee edistää. Esimerkiksi muovipakkauksien vähentäminen ja kierrätysmateriaalien käyttö kannattaisi ottaa osaksi kunnan strategiaa. Samoin erikoiskaupan yritysten energiatehokkuustoimia ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä tulee edistää.

Myös esimerkiksi myymäläkiinteistöjen kattoja voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän aurinkoenergian keräämiseen.

Esteettömyyden parantaminen hyvän kaupunkisuunnittelun avulla parantaa monien kuntalaisten mahdollisuuksia käyttää myös kaupan alan palveluita. Erikoiskaupan yritysten omille hankkeille, jotka parantavat myymälöiden esteettömyyttä voidaan tukea muun muassa neuvonta- ja suunnitteluavulla.

Kunnissa ja kaupungeissa kannattaa suunnitella kaupallisia alueita niin, että ne tukevat kestäväää kehitystä. Tämä voi sisältää julkisen liikenteen, pyöräilyväylien ja jalankulkumahdollisuuksien kehittämisen, jotta erikoiskauppoihin pääsee ympäristöystävällisesti.

Toimenpiteitä:

15

Hyödynnetään paikallisesti tuotettuja tuotteita julkisissa hankinnoissa kuljetusketjujen lyhentämiseksi ja hiilijalanjäljen pienentämiseksi.

16

Parannetaan paikallisten yritysten mahdollisuuksia kierrättämiseen ja jätekuorman vähentämiseen paikallisten kiertotaloushankkeiden ja laaja-alaisen yhteistyön avulla.

17

Otetaan esteettömyys osaksi kaupunkisuunnittelua ja tuetaan paikallisia yrityksiä esteettömyyshankkeiden toteuttamisessa.

18

Tuetaan yritysten energiatehokkuutta lisääviä toimia ja uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa.

YHTEYSTIEDOT

Ulla Pöllänen
toimitusjohtaja
+358 50 300 1660
ulla.pollanen@etu.fi

Markus Kalmi
yhteiskuntasuhteiden johtaja
+358 50 555 1157
markus.kalmi@etu.fi

Erikoiskaupan liitto ETU
Eteläranta 10
00130 Helsinki
etu@etu.fi